

JÄMSTÄLLD OMVANDLING

av ekonomiska system för en hållbar utveckling
Idérapport från Gröna kvinnor

INNEHÅLL

Prolog	3
Inledning	3
Nationalekonomi ett manligt slagfält	4
Genusbudget som redskap	6
Sveriges jämställdhetspolitiska mål	7
Energi som exempel	8
Kvotering som redskap	9
Ojämsställd ekonomi grund för klimatkatastrof	10
Attityder och genus	11
Är en ny finansvärld möjlig?	12
Element för utveckling	13
Sociala banker	14
Genusanalys	14
Makt över sin kropp	15
Religionens påverkan på kvinnans kropp	15
Från offer till aktiv medverkan	16
CEDAW – Kvinnor ska med	17
Epilog	18
Definition av några begrepp	19
Referenser	19

PROLOG

Gröna kvinnor är en politiskt fristående feministisk ideell förening som ser till helheten. Vi kopplar ihop samhällsskeenden så som våld mot kvinnor och våld mot naturen. Det kan uttrycka sig i form av ökad rädsla hos kvinnor att röra sig i det offentliga rummet och som ackumulerande klimatförändringar och orättvis fördelning av jordens resurser. Vårt mål är att allt fler ska se hur allt hör ihop och agera därefter. På vår hemsida går att läsa om de olika områden i samhället som vi kopplar samman. Genom att belysa sammanhang mellan människor, samhälle och natur, vill vi stärka kvinnor att ta aktiv del i samhällsdebatten och i de olika demokratiska beslutsprocesserna. Vi lyfter också fram redskap på väg till jämn maktfördelning och ekonomisk jämställdhet.

INLEDNING

När Förenta Nationernas, FN:s fjärde kvinnokonferens hölls i Beijing 1995 antogs en gemensam aktionsplan, en Plattform for Action. Plattformen utvärderas vart femte år på FN:s Kvinnokommissions möte, CSW, och våren 2010 är det dags igen, Beijing + 15. Huvuddokumentet har tolv under-rubriker med punkter för strategier. En strategi tar upp Kvinnor och miljö, Women and enviroment; och en annan Kvinnor och ekonomi, Women and economy.

När det gäller miljö lyfts kvinnans centrala ställning som frambärare av liv och med försörjningsansvar. När det gäller ekonomi lyfts kvinnans obetalda arbete fram, ett arbete som inget samhälle i hela världen skulle klara sig utan. Dessa två är helt sammanflätade eftersom det vanliga är att inte få betalt för att föda barn eller ta ansvar för dem. I Afrika till exempel produceras 80 % av maten av kvinnor på mark som bara till 1 % ägs av dem själva. Vad som sker nu är att de blir bortmotade av ägare som vill exploatera för storskalig produktion och för export av mat och bränsle till dem som kan betala mer.

Det är ett problem att bakomliggande orsaker till dagens ekonomiska värderingar inte lyfts fram och med det inte heller dess konsekvenser. Vi ser en girig otyglad penningmarknad med en spekulatör där mänskliga rättigheter endast gäller dem som har möjlighet att ta sig ekonomisk makt. Några skyldigheter finns inte kopplade till rättigheterna.

- *Vi menar att ekonomiska strukturer behöver omformas*
- *Vi lyfter fram genusbudget och kvotering som redskap*
- *Vi argumenterar för att ojämställdhet är en av orsakerna till klimatförändringar*
- *Vi visar på en modell för att värdera samhällsutvecklingen*
- *Vi uppmanar till byte av bank*
- *Vi uppmuntrar att aktieägande ska följas av ett ansvar*
- *Vi anser att bolagsstyrelser i företag ska göras ansvariga för skador de orsakat*
- *Vi kräver genusanalys och att jämställdhetskompetens ingår inom alla samhällets områden*
- *Vi ställer krav på kvinnans rätt till makt över sin egen kropp*
- *Vi framhåller kvinnor som beslutare över klimatstöd*
- *Vi inför icke hierarkiska spelregler och konfliktlösningsstrategier*
- *Vi ändrar FN:s fokus på kvinnor från offer till aktivt medverkande*

Faktum är att dagens ekonomiska teoribildning har utvecklats av män för män i flera hundra år.

Hur samhällsekonomin fungerar, det som kallas makroteori, har hitintills uppfattats vara könsneutralt i det avseendet att "the economic man" varit samhällets norm. Den här mänskliga manliga prototypen ansåg Keynes på 1930-talet gjorde medvetna val

baserade på full insikt om alternativen. Blev det brist i balansen, utbud och efterfrågan, skulle staten gå in och korrigera. Vårt ekonomiska system är fortfarande uppbyggt på detta sätt. Komplettering med en "economic women" krävs nu i den omvandlingsprocess som behövs för att uppnå helhetssyn.

Aggregerade värden och processer som investeringar, produktion och konsumtion har inte ansetts ha med individer och med individers val att göra och har därmed betraktats som könlösa. Samtidigt skriver Elin Wägener i boken "Dialogen fortsätter" redan 1932 om kvinnors krav på medbestämmande i en värld styrd av pojkar som tycktes förväxla samhällsbygge med mecenatospel. Hon uppmanar kvinnor att säga ifrån och inte vara rädda för att "misshaga" männen de älskar. I dag kan män fortfarande kalla en kvinna som säger ifrån för bitch.

Långt innan dess var många kvinnliga filosofer och forskare kritiska till att inte alla människans behov kom med när ekonomiska teorier diskuterades. Det poängterades att "en exkluderande renodlad teoribildning kunde anses som ytterst manligt enkönad." Charlotte Perkins/Gillman uttryckte på 1800-talet att människan är den enda djurart där honan har gjorts beroende av en hanne för att få mat för dagen. Hennes verklighet baserades på en pågående institutionalisering i Europa där kvinnans ekonomiska självständighet minskade.

Nationalekonomen Hazel Henderson presenterar ett vidgat sätt att se på människan och människans möjliga val i sin bok "Building A Win-Win World" 1996. Hon beskriver en ekonomisk modell uppbyggd som en tårta. Den stora tårtbotten är moder jord, allt livs förutsättning. Sedan kommer ett tjockt lager obetalt arbete och ett kraftfullt lager omsorgsarbete och tjänster. Handel och industri och banker utgör en mindre del av tårtan och till sist, som glasyr, alla penningtransaktioner. Utan basen ingen glasyr, men det är glasyren allt kretsar kring i dag, i tidningar på nyheter och i den politiska debatten, helheten saknas. Inte förän då Al Gore för några år sedan presenterade världens tillstånd på ett traditionellt patriarkalt anglosaxiskt sätt kom naturen ordentligt upp på dagordningen och miljö blev allmän politik. Men helheten, dvs ekonomi, miljö och jämställdhet kommuniceras fortfarande inte i ett sammanhang.

Trots att dagens ekonomiska beräkningsgrunder har spelat ut sin roll fortsätter vi i samma hjulspår. En trafikolycka och uttryckning med ambulans ger fortfarande ett plus i bruttonationalprodukten, BNP. Utryckningen skapar arbete, ny bil måste produceras eller gammal lagas och den skadade behöver vård, allt detta ger jobb. Om bilresan överhuvudtaget var nödvändig kalkyleras och beräknas inte och inte heller bilens koldioxidutsläpp. Vägens dragning över eventuell jordbruksmark eller den skadades lidande

och arbetsoförmåga räknas inte heller. Att alla de olika involverade personerna har tillskansat sig kunskap genom olika skolor och genom erfarenheter i livet saknas också i den ekonomiska beräkningen. Inte heller deras föräldrars insats när de skaffade barn.

Detta kan tydliggöras i ett budgetarbete som följande exempel visar.

Om somliga konsumenter efterfrågar mer kollektivtrafik för att slippa åka bil, läs kvinnor, ja då blir det synligt i en genusbudget där investeringar jämförs med faktisk efterfrågan uppdelad på kön. Om ett sådant beteende också bidrar till ökad individuell hälsa genom mer promenader som i sin tur ger motion och en bättre miljö genom mindre koldioxidutsläpp så kan det ges ett ekonomiskt värde. Buller är det som mest stör invånare i Stockholm och buller ökar med fler transporter och höga hastigheter. Det värde som den som genom sitt beteende att inte åka bil bidrar till genom minskat buller och att färre vägar behöver byggas och med det medverkar till att mindre allmän mark går åt till vägbyggnation, kan tydliggöras i pengar. Ett icke miljöbelastande och hälsofrämjande sätt att leva borde kanske belönas. Här kan många intressanta varianter tänkas, allt behöver inte handla om pengar.

***En början är att synliggöra
hur beteenden och attityder
påverkar och att göra en rättvis
jämställd budget för nuvarande
och kommande generationer.
Ett sådant budgetupplägg, med
genusbudget som redskap,
hjälper det paradigmskifte som
miljön behöver och bidrar
till att stoppa klimatförändringar.***

GENUSBUDGET SOM REDSKAP

"En budget ska ha ett konsekvent, synligt och genomarbetat könsperspektiv som gör det möjligt att säkra en utveckling till en jämställd värld."

"Platform for Action" förpliktigar sig världens länder att integrera ett könsperspektiv i alla politiska beslut. Om ekonomi står att: "En budget ska ha ett konsekvent, synligt och genomarbetat könsperspektiv som gör det möjligt att säkra en utveckling till en jämställd värld."

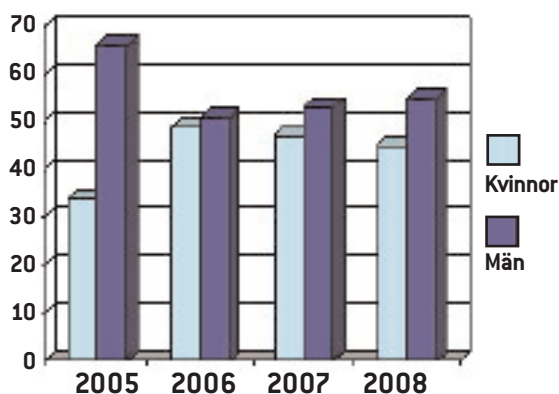
Internationella organisationer som Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD, Världsbanken och FN ser genusanalyser på den ekonomiska politiken som ett avgörande verktyg för jämställdhet. I FN:s "Commonwealth" har deltagande finansministrar slagit fast att integrering av ett jämställdhetsperspektiv i de egna budgetprocesserna ska vara verkställt till år 2005!

Historiskt kan vi se att det sommaren 2006 pågick ett 60-tal initiativ för att utveckla statliga budgetar under namnet "Gender Responsive Budgeting" (GRB). Australien har sedan åttiotalet integrerat ett könsperspektiv i både federal - och stadsbudget, vilket omfattar både ekonomisk och social politik. Även i Sydafrika och i Tanzania har försök pågått och England, Irland, Belgien, Frankrike och Spanien har arbetat med Gender Responsive Budgeting. Staden Berlin var tidigt ute och beslöt att införa genusbudget, nu tycks arbetet stanna av. I den Tyska staden Freiburg beslutade alla sju partier tillsammans hösten 2007 att konkret börja arbeta med genus budget. De valde dock att i första skedet endast omfatta den icke lagstadgade budgeten så som kultur och fritid.

De nordiska ministrarna bestämde på rådsmötet 2006 att integrera ett köns och jämställdhetsperspektiv på sina statsbudgetar. Nordiska rådets samarbete inkluderar Danmark, Norge, Finland, Island och de självstyrande områdena Åland, Färöarna och Grönland. I Sverige belyser en statlig utredning 2007 hur en budget kan mainstreamas. Detta kallades i utredningen för Jämställdhetsintegrering eller Jämtegrering av en budget.

I Sverige har vi haft en jämställdhetsbilaga till budgeten. Numera integreras jämställdhet inom alla områden och det finns dessutom ett eget jämställdhetsavsnitt i budgeten. Koppling till konkreta åtgärder för att uppnå jämställdhet saknas dock. Se bifogat exempel från 2009

REGIONALA FÖRETAGSSTÖDENS BERÄKNADE SYSSELSÄTTNINGSSÖKNING

Den snedfördelning som diagrammet visar av hur insatta medel gynnar kvinnor respektive män olika, borde ligga till grund för specialinriktade åtgärder, positiv särbehandling. Kvinnor efterfrågar generellt mindre summor för att starta företag, sedan bygger de långsamt och tar mindre risker, visar de stora bankernas statistik. Paradoxen är att de större bankerna är ovilliga att låna ut mindre summor vilket drabbar kvinnors företagande. De sociala bankernas utveckling och den ökade efterfrågan på lokalt företagande kan vara ett svar på en mer jämt fördelad arbetsmarknad.

En jämställdhetsintegrering ska ge svaret på vilka strategier som ska användas för hur att uppnå jämställdhet. Hänsyn ska tas till jämställdhet när åtgärder som påverkar människor planeras, genomförs och utvärderas. De som normalt arbetar i sådan verksamhet skall se till att så sker. Insatserna kan innebära att normer ifrågasätts och att resurser omfördelas, att paradigmskiftet uppstår. Detta stämmer även in med de krav på regeringarna som undertecknande av konventionen om att eliminera all diskriminering mot kvinnor, CEDAW, innebär.

Sveriges kvinnolobby, SKL, gjorde en feministisk analys av regeringens vårbudget 2007 och Gröna kvinnor gjorde en Jämtegrering av samma budgets miljöavsnitt. Europeiska kvinnolobby, EWL, tog fram en handbok om genusbudget inom EU. De uppmanar sina medlemsorganisationer att ställa krav på genusbudget nationellt och lobbyar för att EU-parlamentet ska införa genusbudget. SKL har också tagit fram en handbok där olika parametrar införs för att underlätta att en Jämtegrering kan göras och genusbudget införas på alla samhällsnivåer i Sverige. Det svenska Kommun- och Landstingsförbundet arbetar också med frågan genom utbildning.

SVERIGES JÄMSTÄLLDHETSPOLITISKA MÅL

Övergripande mål är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Detta formuleras i fyra delmål:

1 Jämn fördelning av makt och inflytande

Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och forma villkoren för beslutsfattare.

2 Ekonomisk jämställdhet

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

3 Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor.

4 Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Utgångspunkten för att kunna göra en genusbudget är en genomgång av de nationella jämställdhetspolitiska målen. Sedan görs en analys av vad jämställdhet innebär utifrån den lokala verksamheten.

Könsuppdelad statistik tas in och anpassas lokalt samt bryts ner så att medel kan fördelas jämställt.

Att ge rum för det mänskliga som en del av infrastrukturen i samhällsbygget förutsätter att alla människor har möjlighet att göra sin röst hörd, att inte endast Keynes män är med och gör sig hörda. Det var 1961 som Eva Moberg i en artikel lanserade begreppet jämställdhet och året efter i en annan artikel tog upp kvinnans dubbla roller. Eva Moberg var redan då inne på att **män måste dela ansvar inom alla livets områden för att förstå helheten och kunna ta kloka beslut.**

I dag kan vi kalla det en anti patriarkal inriktning. Elin Wågner lyfte tidigt in både kvinnans rätt till likvärdigt arbete och liv med jordens förutsättningar att härbärgera människan. I boken "I fred med jorden" 1940 visar hon och Elisabeth Tamm på ett helhetstänkande som inkluderar samklang mellan människa och jord. Arne Neass lyfter i sin tur fram samspelet mellan individplanet och det politiska planet i sin bok om Gandhi 2001. Debatten om kärnkraften som den rena framtidens energi, eller som livsfarlig verksamhet i alla dess led, är ett exempel på hur orsak och verkan separeras ut från helheten.

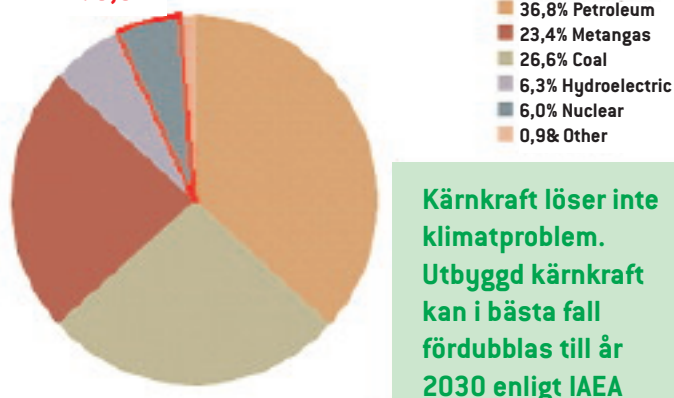
ENERGI SOM ETT EXEMPEL

Det är lokala och regionala företag som driver utvecklingen av solenergi, en icke patriarkal struktur.

Under de senaste trettio åren, efter det att svenska folket 1980 röstat om en kärnkrafts-utveckling, har återkommande undersökningar gjorts av fristående opinionsinstitut som SOM-institutet i Göteborg. Kärnkraftsindustrins lobbyorgan har beställt egna undersökningar, frågorna har formulerats därefter. Under tiden har två reaktorer stängts av medan de övriga tio har ökat sin effekt så att den totala tillgången på kärnkraftsel inte har minskat utan snarare ökat. De opartiska undersökningarna har visat att kvinnor i högre utsträckning än män vill satsa på sol, vind och vatten för framtiden. Kvinnor tänker i högre utsträckning än män på säkerhet och oroas av den olösta frågan om vad som skall göras med kärnavfallet. Det livsfarliga avfallet för människa och miljö ska förvaras säkert i över 100 000-tals år. Ändå är det mest män som kommunicerar och beslutar om framtida val av energi och de strukturer som behöver utvecklas för produktionen. Hela den konservativa och liberala pressen stöder en utbyggnad av kärnenergi och hävdar med bestämdhet att den inte har med kärnvapen och risk för spridning av plutonium att göra och att uranbrytning kan göras miljövänlig. Kärnkraften kräver stora kapitalinvesteringar, mycket kontroll och skydd mot terrorism och är ett bra exempel på patriarkal infrastruktur. Bilden nedan är från 2005.

KÄRNKRAFTENS ANDEL AV VÄRLDENS ENERGIPRODUKTION

Kärnkraft 5,5%

Source: Energy Information Administration, 2005 data.

Utveckling och användning av solenergi ökar dramatisk över hela världen och är i dag den snabbast expanderande industrin. Priset på investeringar i solenergi halverades 2009. Inom Europa toppar Tyskland solligan och har tio gånger fler solceller per invånare än något annat land. Där har regeringen lagstiftat, ett så kallat "feed in system", att energibolagen ska köpa in el-överskott från individer till ett pris som gör investering lönsam. Österrike har mest

solvärmesystem och nu bygger Spanien för fullt och även Grekland, Italien och Frankrike. I Spanien är det numera också lag på att nya hus som byggs ska ha solvärme. Det är lokala och regionala företag som driver utvecklingen av solenergi, en icke patriarkal struktur.

Riane Eisler bok "Creating a Caring Economy, the Real Wealth of Nations" 2007, handlar om en ekonomisk bas grundad på partnerskap. I Eislers modell tillmäts alla lika värde, precis som i FN:s portal om Mänskliga Rättigheter som säger att "Alla människor har lika värde".

Omsatt till regionplanarbete innebär det att de som bor inom ett område och kommande invånare ska ha lika stort inflytande över hur infrastruktur byggs som de som planerar och beslutar om bygget. Som det ser ut i dag är beslut kring infrastruktur och bolag som genomför arbetet mest en manlig sysselsättning. Ett effektivt sätt att arbeta mot förlegade attityder är att införa kvotering och lagstiftning som stärker lokalt inflytande över beslut.

KVOTERING SOM REDSKAP

*Att det finns
generellt dryga
18 % kvinnor i
politiken innebär
att 82 % är män!*

För dryga tio år sedan startade Women´s Environment & Development Organization, WEDO, en global kampanj, 50/50, för att öka antalet kvinnor i politiskt beslutande församlingar. Genomsnittet är bara 18,2 % men det är ändå den högsta siffra som någonsin varit. Tjugotvå länder har nått 30 %, vilket av många ses som en gräns för den kritiska massan. Rwanda toppar listan med 56.3%.

Verktyget kvotering inom politiken är spritt över hela världen och upp emot 100 länder har infört någon form av kvotering. När det gäller konstitution eller vallag så har ca 50 länder infört någon form av kvotering inom det området. Även typ av valsystem ger olika möjligheter för kvinnor att kandidera och bli valda. Ett proportionellt valsystem gör det lättare att ändra förlegade attityder mot kvinnor och ger fler kvinnor parlamentsplatser, medan majoritetsval som i England gör det svårare för kvinnor att komma med.

Att det finns generellt dryga 18 % kvinnor i politiken innebär att 82 % är män!

För oss i Sverige känns siffran häpnadsväckande låg då vi i dag har 48 % kvinnor i vår riksdag. Men det var först 1921 som kvinnor fick rösträtt till allmänna val och 1994 som Sverige tog ledningen i världen. Det föregicks av kraftfulla påtryckningar på de politiska partierna från många olika kvinnoorganisationer och dessutom med hot om att ett nytt kvinnoparti skulle ställa upp till val. I dag ligger Sverige på fjärde plats i världens jämställdhetsliga.

Enligt FN:s index ligger Norge allra bäst till i dag.

De har ju som bekant även fört in **kvotering till näringslivets olika styrelser**. Då ökade andelen kvinnor från 7 % 2003 till 40 % 2009. Finland har sedan 1995 haft lagstadgad könskvotering till kommunala organ och olika samarbetsorgan samt i lednings och förvaltningsorgan för bolag med kommunal majoritet. Sverige har ingen kvotering, än. Under hot om lagstiftning ökade andelen kvinnor i statliga bolag till 40 % 1998. Inom börsnoterade företags styrelser återfinns i dag endast 19 % kvinnor och i bolagens ledningsgrupper 13 %. Det är tydligt att en ändring i aktiebolagslagen behövs så jämn könsuppdelning kan uppnås genom kvotering.

OJÄMSTÄLLD EKONOMI GRUND FÖR KLIMAT- KATASTROF

*När vi samman-
kopplar kvinnor
och ekonomi med
pågående klimat-
förändringar,
ser vi att mäns
kollektiva
beteende påver-
kar klimatet på
ett negativt sätt.*

När vi sammankopplar kvinnor och ekonomi med pågående klimatförändringar, ser vi att mäns kollektiva beteende påverkar klimatet på ett negativt sätt. De har mer pengar som de disponerar på ett icke klimatsmart sätt och de utgör dessutom samhällets norm som innebär att de som agerar på ett annorlunda mer klimatsmart sätt betraktas som utanför gängse samhällskonstruktion. Hela konsumtions-samhällets samlade media och kapital arbetar för att bevara rådande samhällsnorm, enligt traditionell nationalekonomisk modell, d.v.s. att ta ut vinst till sista möjliga delen för att få maximal utdelning på insatt kapital. Det har stöd i lagen genom att aktiebo-lagslagen stipulerar att vinst ska maximeras. Världens ledares ansvar är nu att tygla kapitalet inom det hållbaras gräns.

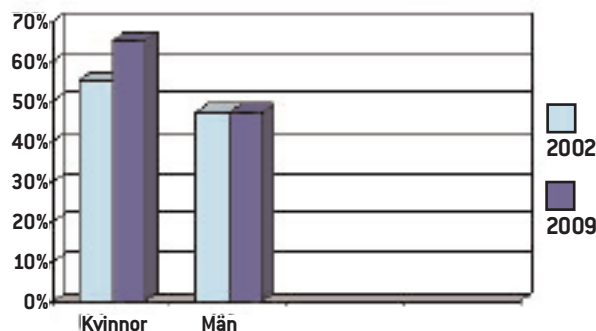
Under FNs klimatomöte i Köpenhamn i december 2009, då världens länder skulle enas om nya klimatmål såg vi en överväldigande majoritet av män i de olika län-dernas delegationer. Män som traditionellt är uppfost-rade till konkurrens och tävling. I de framförhandlade dokumenten växte en bild fram av kvinnor som offer för klimatförändringar. Kvinnors kunskaper och rekommendationer om begränsning av klimatföränd-ringarna är ännu inte tillräckligt erkända. Världens kvinnor efterfrågar nu ett paradigmskifte som försäkrar dem om deltagande och ledarskap inom beslut som påverkar överlevnad för familjer och samhällen. Konkurrens ger som bekant utslagning och alla länder behöver inte vara bäst på allting, det är omöjligt och dessutom löjväckande. Tillräckligt bra räcker gott och samarbete ger mervärde som kollek-tivt kan nyttjas. Människan är trots allt en social varelse som har att dela på en gemensam jord.

Kvinnor och miljö beskrivs i EU:s uppföljningsrapport av Beijingdokumentet som ett problematiskt område eftersom parametrar att mäta kvinnors inflytande ännu saknas. Att just miljöområdet saknar parametrar visar på hur FN har bortsett från att miljö också har med kvinnors makt och inflytande att göra.

Naturvårdsverket i Sverige har sedan 2002 ställt samma frågor kring hållbar utveckling till kvinnor och män. Generellt kan sägas att kvinnor är mer benägna att själva göra förändringar för att minska utsläpp av

växthusgaser och att kvinnor mer tror att det de gör har betydelse. Diagrammen är ett sammandrag av vissa av deras slutsatser.

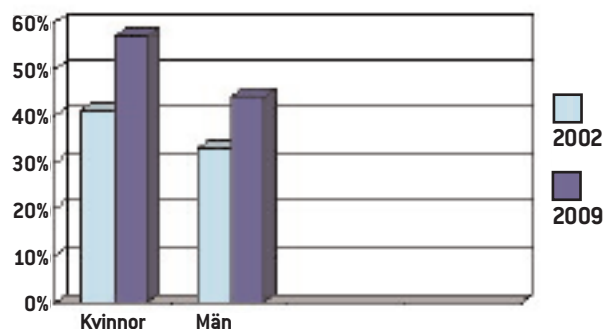
KAN SVERIGE BROMSA KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Ja, absolut säger 55 % kvinnor och 47 % män 2002.

Ja, absolut säger 65 % kvinnor och 47 % män 2009.

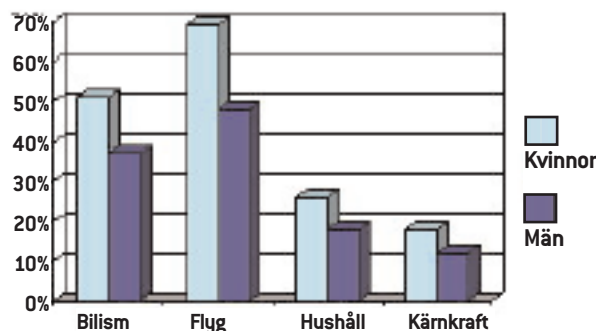
KAN DU SJÄLV BROMSA KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Ja, absolut säger 41 % kvinnor och 33 % män 2002.

Ja, absolut säger 57 % kvinnor och 44 % män 2009.

HUR BIDRAR DESSA GRUPPER TILL ATT ÖKA KLIMATFÖRÄNDRINGAR 2009

Privatbilism 51 % kvinnor och 37 % män.

Flyg 69 % kvinnor och 48 % män.

Hushåll 26 % kvinnor och 18 % män.

Kärnkraft 18 % kvinnor och 12 % män.

I Naturvårdsverkets genusundersökningar om skillnader mellan kvinnor och mäns syn på klimatförändringar och sin egen roll i förändringsarbetet är det extra intressant att notera att efterfrågan på klimatvänliga varor och tjänster ökat från 2008-2009. Det här öppnar möjligheter för **företag att utveckla klimatvänliga alternativ**. Men, det krävs då att företagarna, som oftast är män inser detta. I stället för att vänta på att företagarna agerar kan banker med socialt och ekologiskt ansvar hjälpa till att styra om till hållbar och jämställd utveckling. Sådana banker torde också stimulera fler kvinnor att söka lån för att investera i hållbart företagande. Alltför länge har EU och övriga västvärlden valt att se mikrokrediter som en möjlighet enbart för kvinnor i utvecklingsländer, ett helt felaktigt synsätt eftersom mikrokrediter gynnar allt småskaligt lokalt anpassat företagande. I dag klassar EU lån under 25 000 euro som en mikrokredit.

ATTITYDER OCH GENUS

Kvinnor och män påverkar samhället olika, män har generellt mer pengar och gör av med dem på ett sätt som påverkar vår miljö och klimatet på ett negativt sätt. Män styr till överväldigande del också inom den politik som kan sätta regler för oetisk och miljöskadlig verksamhet och de äger och styr över det näringsliv som orsakar klimatförändringar. Detta sker inte för att män generellt skulle vara ondskefulla utan utifrån spelregler som är satta att maximera vinst i alla led utifrån en gammal förlegad och ohållbar nationalekonomisk grundsyn, baserad på tankar skapade utifrån en verklighetssyn som inte längre stämmer. Nu varnar män och kvinnor med insikt i ekonomiska skeenden och kloka män och kvinnor skriver böcker och debatterar för andra ekonomiska system som tar ansvar och ser till helheten.

Sveriges riksbankschef ansåg i början av 2010 att "vi går mot striktare regler inom det finansiella systemet" och uppmanar banker till att ha större buffertar för att täcka de risker de tar. Vad han inte sa är att banker sedan tio år tillbaka även har rätt att spekulera och investera med kundernas lönekonton. Konton som bankerna i dag inte ger någon ränta på. Här talas också om stöd till internationella initiativ från bl.a. Baselkommittén att skärpa de internatio-

nella kapitalkraven. Han uppmärksammar att bättre beredskap behövs, inte att bankerna ska ta mindre risker och säger inte ett ord om att bankerna kan ta investeringsansvar för klimatförändringar och social utslagning.

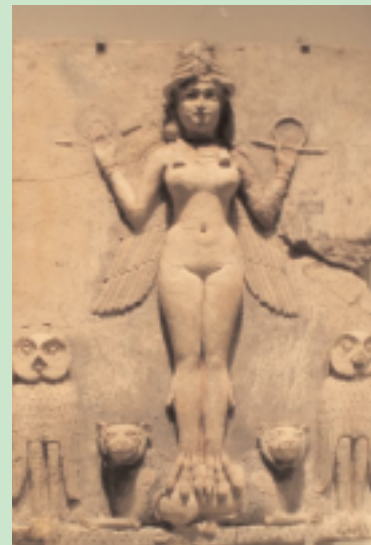
Ett annat tonläge har ekonomiprofessorn John Kay som i början av 2010 sa att "det kan bli ännu värre". Han anser att centralbankernas inte vågar vara så aktiva som de borde och att deras förslag till nya regler är otillräckliga. Det återkommande mönstret fortsätter, bankerna kör på med "business as usual" och ny bubbla växer upp. När den spricker och vad som händer då vet ingen. Kay menar att eftersom de tre senaste krascherna, Asienkrisen 1997, IT-kraschen i samband med millennieskiftet och nu en finanskris som är den allvarligaste av alla, så kommer nästa att bli extremt svår. Många länder har redan kört sin offentliga sektor i botten. Nu vill han splittra upp bankerna så att de inte längre kan spekulera med spararnas insättningar som ett sätt att minska bankernas allt mer riskfyllda affärer. Han vill ta strukturella grepp som försvårar upprepningar.

Detta sker inte för att män generellt skulle vara ondskefulla utan utifrån spelregler som är satta att maximera vinst i alla led utifrån en gammal förlegad och ohållbar nationalekonomisk grundsyn

Är då en ny finansvärd möjlig frågar sig en del. Faktum är att den är nödvändig och det snabbt. Under det att regeringar funderar på hur de kan ta omställningsbeslut på ett för väljarna angenämt sätt så att de inte förlorar makten och fossillobbyn in i det sista sprider tvekan om trovärdigheten av FN:s Klimatpanels forskares resultat, så växer rörelsen "Transition Network". En rörelse som uppmanar till eget konkret omställningsarbete tillsammans i boendeområden. I Sverige arbetar rörelsen tillsammans med den nationella "Hela Sverige ska leva" rörelsen. Att just professorn i statskunskap **Ellinor Östrom** fick Nobels ekonomipris i år ligger i linje med det som pågår i många delar av världen. **Människor agerar tillsammans**, de organiserar sig helt frivilligt och skapar livskraftiga institutioner som tar ansvar för och förvalta knappa ömtåliga resurser. Hennes bok om "Allmänningen som samhällsinstitution" är fylld med lysande exempel på individens sociala kompetens och vilja till gemensam samhällsnytta. För att uppnå framgång krävs dock tydliga spelregler och identifierat ansvar samt konfliktlösningsstrategier. Hon menar att en utveckling mot allt mer privatisering omöjliggör en sådan omställning. Samarbete är istället hennes lösning, hennes mantra.

Inför Köpenhamnsmötet i december 2009 efterlyste ekonomen Pavan Sukhdev en ny väg för världens ekonomier. Han leder EU:s arbete med att prissätta biodiversiteten, den biologiska mångfaldens nytta. Där lyfter han fram att förlusten av skogsarealer kostar mer per år än vad regeringarna hitintills pumpat in i sina ekonomier för att rädda världsekonomin. Precis så som Nicholas Stern gjorde i Sternrapporten 2006, pekar han på nödvändigheten att snabbt styra om ekonomin att ta hänsyn till klimatpåverkan. Ingen av dem visar på någon speciell kunskap om genus, de nämner över huvud taget inte frågan om avsaknad av kvinnor i beslut, ekonomiska processer eller kvinnor och barn som mest utsatta, de fattigaste av alla fattiga. Det är tre år mellan dessa båda herrars analyser, men Köpenhamnsmötet gav inte det avstamp de anser nödvändigt. Däremot visade olika länder på olika vilja till att tygla marknaden med miljökrav, men kompetensen att samarbeta uteblev.

Könsperspektiv måste utgöra en integrerad del

av hela processen och dess resultat.

Vi vet från andra politiska processer att endast om jämställdhetsaspekter integreras i dokumenten så finns det en chans att hålla regeringar ansvariga inför sina åtaganden. Hela debatten om klimatförändringarna måste kopplas till frågor om mänskliga rättigheter och hållbar utveckling.

De ekonomiska incitamenten behöver tydliggöras så som de görs i en genusbudget. Enligt EU så används globalt 9 500 miljarder kronor årligen till det militära. Att rädda klimatet beräknas av en del kosta 1 000 miljarder kronor.

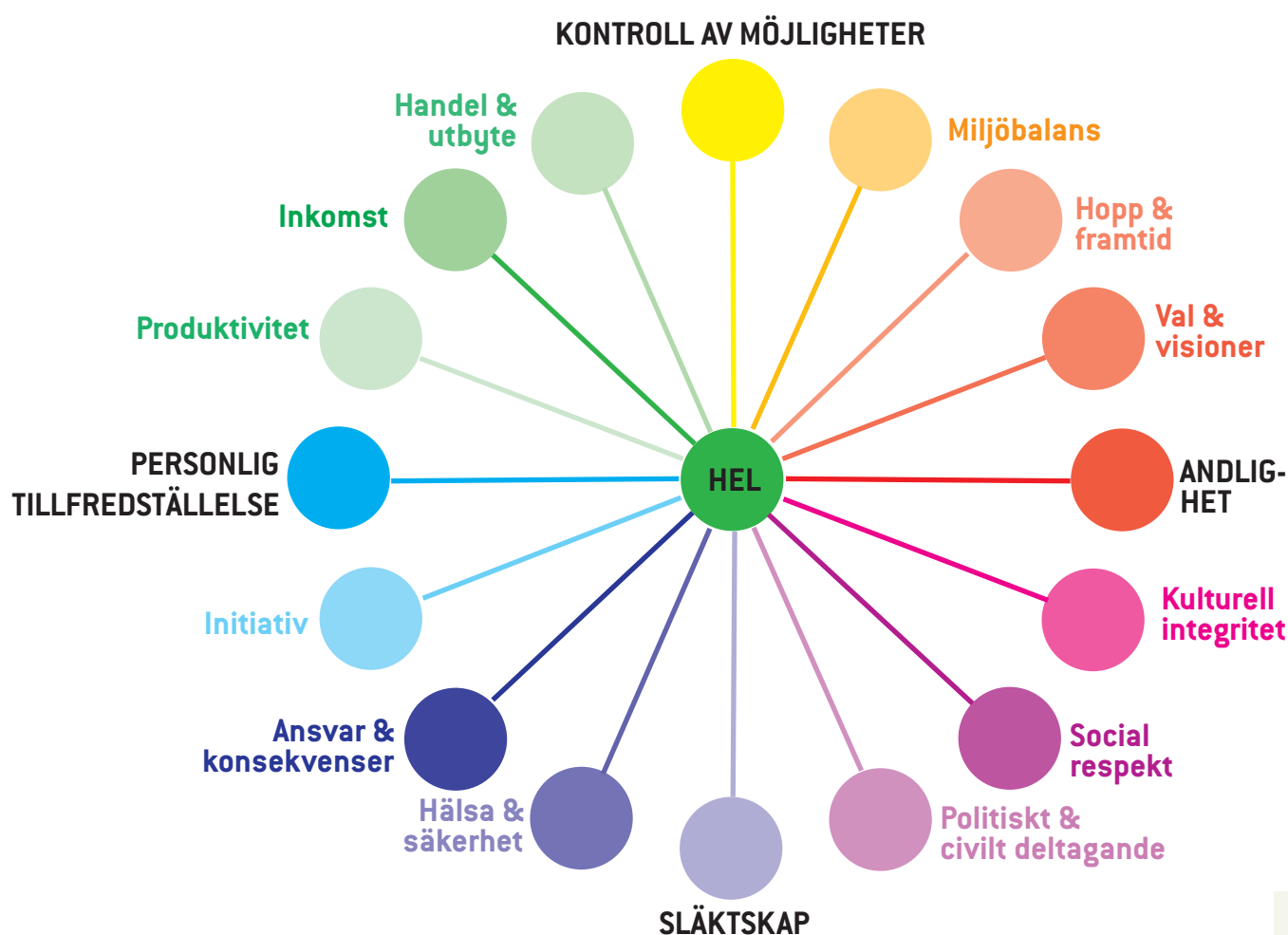
∂ Hur kan vi styra om och ändra dagens ekonomiska spelregler så att de arbetar för klimatet inte mot, som i dag, och göra det jämställt och socialt acceptabelt?

Betrakta bilden nedan, länge. Bilden kommer ursprungligen från First Nations Development Institute och heter: Element för utveckling. Här är den kraftigt förenklad men ansvaret för helheten framgår ändå. Tänk att för varje hel cirkelrunda, med de 16 olika parametrarna, finns en individnivå, en samhällsnivå och en global nivå, vi är alla med i allt. Bilden är ett redskap för finansiell mänsklig och hållbar utveckling. För det går att mäta miljöbalans och det går att mäta tankar kring hopp och framtidstro. Det går att mäta betydelsen av andlig och kulturell integritet och det går att mäta samhällets sociala respekt för individers olika behov. Ja allt går att mäta och ge värden i budgettermer. Resultatet av analysen blir att det inte räcker med att reformera neoklassisk ekonomi och sätta pris på miljön, att fortsätta definiera äganderätten och sedan satsa på tillväxt. Bilden visar på komplexiteten. Hela strukturen behöver transformeras, omvandlas så att ekonomisk teori baseras på ekonomi som ett beroende system där vi investerar i både människor och i miljö, minskar genomströmningen i samhället och världen och redistribuerar, återför, till människa och natur.

Allt och alla ska med, nu vill vi ha banker som också tar ansvar och som vi kan lita på.

Inom filosofin anses det väl bekant att människor gärna ändrar sig, ändrar sitt rent egoistiska beteende, om de förstår varför.

Vi kan misstänka att individer som tar ansvar för alla livets skeenden och tänker i flera generationer, är mer benägna att ändra sitt beteende än de som endast tänker på sig själva. Därför behövs bilder som kan öppna upp för ökad förståelse. Vi vet att kvinnor fortfarande i stor utsträckning tar huvudansvar för barn och för det obetalda arbetet. Statistik visar samtidigt att kvinnor genomgående är mer positiva till åtgärder för att minska koldioxidutsläpp och mer villiga än män att ändra sitt beteende till förmån för bättre miljö. Dessutom tror kvinnor mer än män att deras egna insatser leder till verkliga förändringar, allt enligt Naturvårdsverket. Kanske kan bilden ge ökad förståelse för att nödvändiga förändringar ger mer värden för alla och höjer allas livskvalitet. Ett redskap är den sociala banken.

SOCIALA BANKER

Om penning-placerare väljer banker som tar socialt och ekonomiskt ansvar uppstår självsanering.

En social bank låter pengarna jobba med reella värden och bygger på förtroende. Individen är inte underordnad tillväxt och banken satsar endast på hållbara projekt för klimatet och individen. I banken kan du välja hur pengarna du satt in ska jobba därför att banken är helt öppen med alla sina investeringar. Den är transparent. Det finns redan många små sociala banker i världen. I Sverige finns Ekobanken och i Europa växer denna bankform starkt. De olika sociala bankernas företrädare träffas alltmer, inte för att slå ihop sig och bli större utan för att skapa mervärde i nätverkandet och kunskapsutbytet.

I dag ropar EU:s regeringschefer på att penningmarknaden och bankerna behöver regleras. Nya organ ska byggas upp med skattemedel. Om penningplacerare, stora som små, i stället väljer att placera sina pengar i banker som tar socialt och ekologiskt ansvar skulle självsanering uppstå. Några styrmedel, som att styrelser i företag görs ansvariga för skador de orsakat och att mindre banker befrias från en del regleringar som är avsedd för de stora, det underrättar omvandlingen. Även aktieäggande ska följas av ett ansvar, inte bara för vinsten utan också för företagets sociala och ekologiska beteende. Det stödjer inriktningen till socialt företagande, en rörelse som omfattar allt fler. Basen i det sociala företaget är delaktighet och återvinst i egna eller liknande verksamheter. Affärsidén är en kombination av demokrati med egenmakt och självhjälp. De sociala företagen binder ihop entreprenörskap med individens behov av arbete och samhällets behov av varor och tjänster. I Europa har sociala företag redan skapat hundratusentals nya jobb. Det är där vi är nu, vi kan agera och byta bank.

GENUSANALYSER

Genusanalys beskriver kvinnor och mäns olika sätt att se på möjligheten till att själv påverka och ta eget ansvar. Kvinnor och män har olika syn på försiktighet och hushållning. Debatten huruvida det påverkas av biologiska och/eller sociala konstruktioner lämnar vi därhän med ett konstaterande att det förmodligen finns många samvarierande faktorer och komplementära verklighetsuppfattningar. Konstateras kan dock att för att beslut inom näringsliv och politik ska kunna tas utifrån ett bredare perspektiv och utifrån en helhet där också kvinnors kunskap och erfarenheter finns med krävs att kvinnor deltar på lika villkor alla samhällets beslutsnivåer.

Genus påverkar beteenden och vi vill att kvinnor ska förstå att de själva är en del av rådande struktur och medbärare av den.

Förutsättning för demokratisk utveckling är att alla deltar så att allas erfarenheter kan vägas in. En grundförutsättning är att du själv har rätt att bestämma över din kropp.

MAKT ÖVER SIN KROPP

Enligt undersökning från Gröna kvinnor säger Maltas regering "att det inte finns någon efterfrågan på abort".

Ofattbart många kvinnor dör i samband med att de föder barn. Under 2009 uppskattar WHO att 550 000 kvinnor och 3,5 miljoner nyfödda barn dog. De flesta dödsfallen hade kunnat undvikas om kvinnorna själv hade fått bestämma över eventuell graviditet. Det finns bortåt 215 miljoner kvinnor som inte vill bli gravida men som saknar verkningsfullt preventivmedel. Genom att öka Världssamfundets stöd till familjeplanering, från ca 12 miljarder dollar till 24 miljarder skulle mödradödligheten minska med 70 % och kvinnors egna val att skaffa barn möjliggöras. Det medför ökade möjligheter för kvinnor att skaffa sig utbildning och förvärvsarbete, vilket i sin tur stärker deras ekonomiska och sociala ställning i samhället och möjligheter att ställa upp i val. När kvinnor fullt ut tar del av ett lands ekonomiska utveckling gynnar det hela klimatomställningen.

Kvinnor måste få bestämma över de pengar som världens länder beslöt satsa på klimatstöd i Köpenhamn. De kan då inriktas på kvinnors utbildning och på familjeplanering i länder där kvinnor fortfarande ställs helt utanför maktstrukturerna. Då skulle en klimatsmart utveckling vara möjlig utan att nödvändigtvis behöva göra om alla de misstag som EU, Ryssland och USA gjort fram till nu. Världens totala konsumtion kräver i dag tre jordklot för att kunna tillfredsställa efterfrågad konsumtion och det är de redan utsatta som får betala, de fattigaste av de fattiga, d v s kvinnor och barn. Därför är det högst rimligt att de själva får bestämma över klimatstödet och bygga sin egen infrastruktur.

RELIGIONENS PÅVERKAN ÖVER KVINNANS KROPP

Det finns växande bromsklossar mot kvinnors rätt till utbildning och sexuell och reproduktiv hälsa, det är religiös fundamentalism. En fundamentalism som inom vissa länder styr att sharialagar ska tillämpas. Att kvinnor inte får utbilda sig och ska börja producera barn innan de själva är vuxna. Inom vissa delar av Iran tillmäts kvinnor mer plågsamma sätt att dödas på än män t ex när de stenas till döds. I delar av Indien anses kvinnan vara en lägre stående varelse, en handelsvara som skall lyda mannen och inte röra sig fritt i samhället. Situationen för kvinnor och barn i Somalia

är extremt utsatt, religiös fundamentalism är en av orsakerna. I Saudiarabien får inte kvinnor visa någon del av sin kropp i det offentliga rummet, inte ens ögonen får synas.

Men även länder inom EU som Malta hindrar kvinnors fria val över sin egen kropp genom en regering som säger att "det inte finns någon efterfrågan på abort", enligt undersökning från Gröna kvinnor. I Polen, där kyrka skildes från staten redan i början av 1900-talet, pågår ytterligare lagändringar mot kvinnans fria vilja till abort. Och så Irland där stat och religion är så kulturellt sammanflätade att regeringen inte anser att det finns någon religiös påverkan på statskicket över huvud taget. I Sverige finns i dag kvinnor som inte kan läsa och skriva, det är invandrade kvinnor som är analfabeter och som stängs in i sina hem i hederns namn. Om detta måste vi också tala och hjälpa till med kraft att pressa regeringar inom EU att följa FN-konventioner och "Platform for Action". För i internationellt samarbete talar Sverige med gemensam EU-röst.

FRÅN OFFER TILL AKTIV MEDVERKAN

Generellt prioriterar kvinnor mer skola, vård och omsorg än vapenarsenaler. Detta visar undersökningar både från det svenska SOM-institutet, och från undersökningar som FN-organ och WEDO gjort om övriga världen.

Ord som livsstil, ansvar, etik och moral saknas i FN-dokumentet, Plattform for Action, däremot förekommer ord som offer och bistånd ofta. Vi vill öppna upp för kunskapande samtal och debatt om de bakomliggande sambanden och ansvaret i vår del av världen att göra något åt det, komma åt normer och strukturer som vi alla lever i och påverkas av. Kvinnans roll i historien som aktiv, engagerad och med makt att styra och styra om är en illa dokumenterad verklighet. Men den som söker finner kvinnor med makt och inflytande både i det gamla Mesopotamien och i Egypten, ja i alla kulturer äldre än 2000 år. I Europas medeltida samhällen ansågs det helt naturligt att kvinnor bestämde själva. Däremot tycks kvinnor försvinna från beslutsfattandet när stater, samhällen och kyrkliga instanser institutionaliserar sig. Det var skråväsendets framväxt som motde undan yrkesskickliga kvinnor. Historien påvisar, igen och igen att ju mer fasta hierarkiska regler som införs desto fler män intar maktens position. EU och FN är talande exempel, i hierarkiernas toppar återfinns män. Vi kalla det för patriarkala strukturer och inkluderar Vatikanstaten med Påven i toppen och Imamens starka ställning i moskén. Likadant är det generellt inom näringslivet, ju större penningflöden desdå mer enkönat.

Eftersom både kvinnors och mäns erfarenheter behövs för en jämställd och hållbar utveckling behöver komplementära utvecklingar ske. Inom EU och övriga västvärden, som till avgörande del orsakat dagens klimatsituation, behöver kvinnor komma in i den politiska makten och inom näringslivet.

Inom den del av världen där kvinnor i dag upprätthåller matförsörjning och barnuppfostran ska familjeplanering och utbildning erbjudas så att kvinnor själva kan styra över sina liv och samhällets utveckling.

Generellt prioriterar kvinnor mer skola, vård och omsorg än vapenarsenaler visar undersökningar både i Sverige som SOM-institutet gör, och undersökningar som olika FN organ och WEDO gör.

I EUs redovisning av uppföljningen om miljö- och ekonomi i aktionsplanen, "Plattform for Action", påtalas att det saknas parametrar att värdera med. Det sägs att: "Huvudsakligen är kvinnors deltagande en fråga om jämställdhet och rättvisa och behöver inte ytterligare motivering. Det är också viktigt att hålla i minnet att det inte automatiskt leder till en ökad insikt om kvinnors rättigheter och jämställdhet om det finns kvinnor i regeringarnas delegationerna." Därför uppmanas delegationerna ta in jämställdhetsexperter med sakkunskap i jämställdhetsfrågor på alla nivåer i samtliga processer. Att tillsätta en rådgivande expertgrupp för jämställdhet kan bidra - men bara om den officiella processen är beredd att ta hänsyn till gruppens rekommendationer.

I Sveriges redovisning av aktionsplanen inom området miljö syns tydligt att sakkunskap om jämställdhet saknas. Redovisningen ger inga möjligheter att mäta betydelsen av genus. Upplägget är att allt ska mainstreamas, d.v.s. att jämställdhet ska integreras. Men det går inte att läsa ut på vilket sätt det är gjort, hur kvinnor påverkat innehållet och påverkas av det.

I dag har Sveriges regering ett jämställdhetsråd, informationen sker patriarkalt, d v s uppifrån och ner. Mer sällan uppmuntras den samlad kvinnokompetens, representerad via deltagande organisationer, att medverka och påverka. Kanske en Jämställdhetsmyndighet behövs för att komma åt strukturella diskriminerande hinder att genomföra de konventioner vi antagit. Och inom FN behövs tydlig samordning och strukturer så att aktion verkligen kan ske på jämställd basis. Här kommer flera exempel på FN organ eller organ knutna till FN som stöder och kräver kvinnors medverkan på lika villkor.

CEDAW

*Mannens
generella lön
kanske är för hög.
Men faktum
kvarstår,
skillnaden måste
bort.*

Konventionen som uppmanar till eliminering av all diskriminering av kvinnor antogs av FN 1979 och firade 30 år förra året. Nu har 192 länder skrivit under och redovisar regelbundet sina framsteg. Det speciella med CEDAW är att regeringarna ska inrikta sitt arbete både på att utrota diskriminering av kvinnor i den offentliga sfären och i det privata livet. Det är därför Sveriges nationella jämställdhetsmål nr 3 ser ut som det gör.

Sverige har de senaste åren fått kritik av granskarna vid uppföljning. Det är mäns våld mot kvinnor som ökar och få brott leder till åtal och ännu färre leder till dömande dom. Ökade insatser görs nu på utbildning av poliser och krav finns på utökat samarbete mellan polis och åklagare. Men flera domare har hittintills inte prioriterat att utbilda sig inom detta område. Här skulle den svenska regeringen behöva ta krafttag.

Det finns även kvarvarande ekonomiska löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Generellt har kvinnor 84 % av mannens lön enligt 2009 års statistik. Statistiken utgår från mannen som norm. Det är tänkvärt att vända på basen i procenträkningen. Då har mannen 119 % av kvinnans lön. Mannens generella lön kanske är för hög. Men faktum kvarstår, skillnaden måste bort.

Den unika svenska föräldraförsäkringen som ger 80 % av inkomster upp till 33 000 kronor i månaden i 440 dagar är det ingen som klagar på. Den är en förebild. Denna ledighet kan föräldrarna själva bestämma hur den ska fördelas, men två av månaderna är öronmärkta för pappan. Anmärkningsvärt är att endast 22 % pappor utnyttjar de två månaderna fullt ut. Det innebär att 78 % av alla mammor tar ut merparten av föräldraförsäkringen själva vilket inte gagnar ett jämställt familje- och arbetsliv.

Inför klimatmötet i Köpenhamn gjorde CEDAW-kommittén ett uttalande för Genus och Klimatförändringar på sin 44:e träff i New York 2009. De markerade en oro inför avsaknad av genusperspektiv i FN:s arbete med Konventionen om Klimatförändring, UNFCCC, och noterade avsaknad av genus även i andra globala och nationella policyinitiativ om klimat.

De pekade på forskning som fastslår att klimatförändringar inte påverkar män och kvinnor på samma sätt och att kvinnor inte är några hjälplösa offer utan kraftfullt kommer att agera och att kvinnors ledarskap är avgörande för framgång. De avslutar med att framhålla kvinnors rätt att delta på alla nivåer av beslutsfattande och att detta måste garanteras i det program som arbetas fram om åtgärder mot klimatförändringar.

Även Global Gender and Climate Alliance, GGCA, som är en sammanslutning av 38 organisationer från både FN-organ och icke-statliga organisationer, NGO:s, eller som vi säger i Sverige, frivilligorganisationer, lyfter fram att fokus tidigare legat på kvinnor i Syd som offer. Inför Köpenhamnsmötet påtalade de att det varit en lång kamp att få in kvinnors erfarenheter och könsperspektiv i de internationella förhandlingarna. I början av 2009 räknade de med att det fanns 43 referenser till kvinnor och kön i förhandlingstexterna. Inför själva mötet var endast ett handfull referenser kvar. Tveksamt är om någon referens av betydelse fanns med vid slutbehandlingen. En gemensam vision utan referens till kön torde vara totalt omöjlig och värdelös för kvinnor, drygt halva jordens befolkning.

Avsikten med denna inlägg är att öppna upp för debatt om vårt ansvar i denna del av världen att styra om, omvandla destruktiva beteenden till jämställda klimatsmarta beteenden. Först när du själv förstår vidden av alla samband kan du göra något åt det.

I inledningen anges elva konkreta åtgärder som ett led i ett omvandlingsarbete. Sedan följer olika argumenteringar, med genus i centrum, som belyser hur nödvändigt det är att antagna och ratificerade konventioner följs.

Naturvårdsverket har i upprepade genusanalyser sedan 2002 beskrivit kvinnor och mäns olika sätt att se på eget ansvar. För att beslut inom näringsliv och politik ska kunna tas utifrån ett bredare perspektiv där även kvinnors kunskap och erfarenheter finns med krävs att kvinnor deltar på lika villkor i hela samhällsbygget, även i Sverige.

Miljövårdsberedningen presenterade 2007 en rapport under namnet "Jämställdhet som förutsättning för hållbar utveckling". Där konstateras att kvinnor globalt lever mer hållbart än män. Kvinnors ekologiska fotavtryck är mindre och orsakar inte lika mycket klimatpåverkan.

För oss är det extra viktigt att i det sammanhanget lyfta in samhällsnormer och värden för hur ett gott liv kan levas. Vad moder jord behöver är väsentligt minskad klimatbelastning, här utgör kvinnors erfarenheter en viktig kunskapskälla. Helt enkelt bör män göra mer som kvinnor gör. I Västorienterade länder handlar det om småskalig infrastruktur som inte är så sårbar och om kollektiva transportmedel. I andra delar av världen kan det handla om utbyggnad av skola och hälsovård i stället för militärmakt och religiös fundamentalism. I hela världen handlar det om en effektiv användning av energi och om stöd till endast förnyelsebar energi, allt annat är hopplöst omöjligt på lång sikt. Förutsättningarna och möjligheterna ligger i jämställdhet.

*För ingen
klimaträttvisa
kan uppnås
utan en
genusrättvisa*

DEFINITION AV NÅGRA BEGREPP:

Jämställdhetsintegrering

är en strategi där ett jämställdhetsperspektiv integreras i alla politik- och verksamhetsområden och i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheter inom dessa områden, kallas även för **Jämtegrering**. Myndigheten organiserar också det interna arbetet för att uppnå jämställdhet i kärnverksamheten. På engelska används ordet

Gender mainstreaming.

Jämställdhetsperspektiv –

Jämställdhetsanalys

är att göra analyser av könsuppdelad statistik eller andra uppgifter i förhållande till de jämställdhetsspolitiska målen.

Kön och Genus

kan i genusforskning stå för både det biologiska könet och som för det konstruerade könet.

Könsblinda

tar inte hänsyn till jämställdhetsperspektivet eller till kön. Könsdiskriminering är när en person, direkt eller indirekt, behandlas orättvist på grund av sitt kön.

Könsmönster

är den ordning som framträder när information, statistik och behov delas upp utifrån kön.

Könsperspektiv &

Könskonsekvensanalys

är att redovisa statistik och uppgifter uppdelade på kön och beskriva hur situationer påverkar för kvinnor respektive för män.

Patriarkat

är en allmän samhällsvetenskaplig benämning på sociala system inom vilka kvinnor som grupp är underordnade män.

REFERENSER

Peking 1995, Förenta Nationernas fjärde kvinnokonferens, sammanfattning från UD.

CEDAW statement aug-09

Sveriges rapport Beijing +15 2009

Gender CC, Köpenhamnsmötet 2009

Beijing + 15, EU-rapport från Svenska ordförandeskapet 2009

Skuggrapport Beijing + 15, Sveriges kvinnolobby 2010

Nationella sekretariatet för genusforskning, Jämi, i Göteborg

Naturvårdsverket, genusrapporter 2002-2009

Rapport till Miljövårdsberedningen, MVB 2007:02

Totalförsvarets forskningsinstitut 2009

WHO:s rekommendationer på unfpa.org

Michael Moons avhandling "Green Ideology and Its Relation to Modernity 2009

Rebecca Hagman, On a Gendered Road to Copenhagen 2009

Ewa Larsson, rapport om Genus i vården 2009

Ewa Larsson, rapport om patriarkala strukturer bakom val av energisystem 2007

Ewa Larsson, rapport, religionens påverkan på kvinnans kropp inom EU

Drude Dahlerup & Lenita

Freidenvall, Kvotering

Raewyn Connell, Om Genus 2009

John Kay, columnist I Financial Times 2010

Arne Neass, Gandhi, 2001

Elinor Ostrom, Allmänningen som samhällsinstitution 1990.

E K Hunt, De ekonomiska Ideologiernas utveckling

Hazel Hendersen, Bilding a Win-Win World 1996

Riane Eisler, Real Wealth of the Nation 2007

Elin Wägner, Dialogen fortsätter 1932

Elin Wägner & Elisabeth Tamm, I fred med jorden 1940

David C. Korten, The post –corporate world 2000

David C Korten, Agenda for a new economy 2009

NIKK magasin 2.2009

Genus Perspektiv

Svenska Ekobanken, om Social banker 2009

DN Debatt 31 dec 2009

Transition Network organisation "http://www.transitiontowns.org/" www.transitiontowns.org

Länk för att se aktuell kvotering i världen: "http://www.quotaprojekt.org/" www.quotaprojekt.org

*Text Ewa Larsson, samhällsvetare
Textbearbetning*

Vivianne Gunnarsson, ekonom

Grafisk form och sättning

Anita Sand

Ekonomiskt stöd

Ungdomsstyrelsen

*Samt mycket ideellt arbete och
peppning från*

Gröna kvinnors styrelse

www.gronakvinnor.se

GRÖNA KVINNOR

En feministisk politiskt fristående organisation som arbetar för
jämskölld och hållbar utveckling

Gröna kvinnor arbetar med helheten och visar på hur allt hör ihop genom att:

Synliggöra feminiseringen av fattigdomen i världen och visa på
samband mellan miljöförstöring, ekonomiska system, ojämställdhet och
patriarkala strukturer

Lyfta fram och bekämpa mäns våld mot kvinnor och barn som en avgörande
jämsköldhetsfråga

Avslöja patriarkala strukturer bakom val av energisystem och påminna om
sambandet mellan kärnvapen och kärnkraft.

Kunskapa om uranbrytningens miljöskadliga och livsfarliga påverkan och
kärnavfallets olösta gåta

Gröna kvinnor vill ha jämsköldhet nu!

Välkommen att bli medlem!

www.gronakvinnor.se

Text Ewa Larsson, samhällsvetare
Textbearbetning Vivianne Gunnarsson, ekonom
Grafisk form Anita Sand

Projektet har finansierats med medel
från Ungdomsstyrelsen och med mycket ideellt arbete.
Januari 2010